

РУСИН

ІНФОРМАЧНИЙ МІСЯЧНИК РУСИНІВ СЛОВЕНЬСКА
INFORMAČNÝ MESAČNÍK RUSÍNŮV SLOVENSKA

3 ОБСЯГУ

Русины на Уряді влады СР ...1 – 3
Открыта памятна
табла Е. Кубекови.....5
Новотины не лем
з домовины11
Позываеме на русиньскы
акції.....12

ПРЕДСТАВИТЕЛІ РУСИНЬСКОЙ ОБРОДЫ НА СЛОВЕНЬСКУ – НА УРЯДІ ВЛАДЫ СР У ДУШАНА ЧАПЛОВІЧА, ВІЦЕПРЕМЄРА ПРО ЛЮДЬСКЫ ПРАВА І МЕНШЫНЫ

Братіслава – Представителів Русиньской оброды на Словенську (РОС), наймасовішої організації русиньской меншыны у нас, прияв 10. октобра 2007 підпредседа влады про людьскы права і меншыны Душан Чаплович. Хоць у того саме пообідя бье віцепремєр на дакількогодиновім маратоні засідань єдного з парламентных выборов, в робочім плані го чекали многы приятя, в тім і заграничных гостів, русиньскій делегації присвятюв высоко над рамец планованого часу. На скоро двігодиновім засіданю, окрем представителів РОС, были і представителі Здружїня інтелігенції Русинів Словенська (ЗІРС) і Сполку русиньскых писателів Словенська (СРПС). Д. Чаплович поважовав за потребне, жебы на стрітнутю не хыбила діректорка оббору людьскых прав і меншын Уряду влады Міліца Янчулова.

▲ Фото з робочого засіданя русиньской делегації на Уряді влады СР, зліва В. Противняк, председа РОС, М. Штеньо, председа ЗІРС, Д. Чаплович, підпредседа влады СР, М. Янчулова, діректорка оббору людьскых прав і меншын Уряду влады СР, В. Хома, председа СРПС і П. Дупканіч, председа Дозорной рады РОС.

КЛЮЧ КУ ІДЕНТИЧНОСТІ

Русины віцепремєра конкретні інформовали о сітуації, котра у великій мірі впливать на алармуючу асіміляцію русиньского народа, но главні презентовали пропозиї, як тот проблем рішыти. По выкресліню ставу згорнули свої предствавы до найосновніших тем. „Наприклад, иде нам о зачленїня русиньского языка як повинного предмета до школ, котры бы мали на то достати од Міністерства школства СР і потребны фінанції,” повів председа РОС Владімір Противняк гнедь на зачатку, чім власні указав на „Ахілову пятау” русинства – деформова-

ня русиньской ідентичности уж од маленька. Бо малы діточки суть велико охудобнены о науку в школах у своїм материньскім языку. „ ... о узнания языковой комісії про списовный русиньскій язык і о то, абы ся учебники і публикації не выдавали в некодіфікованім языку. Тыж жадаме выразніше фінанцовати русиньску пресу і книжки і справодливіше придільовати дотації на културу і акції Русинів – беручі до увагы кількость жытелів, котры ся офіціалні пригласили ку тій народности.” В. Противняк поступно розаналізовав найпекучішы проблемы, наприклад і діскриміначны крокы Словень-

ского розгласу в одношіню ку русиньскому народностному высиланю або і несистематіч-

не высиланя русиньскых релаций в Словенській телевізії.

Звыразнив шпеціфіку Русинів, котры не мають власный штат а так ани підпору жадной іншой влады, як іншы народности. На такы меншыны памятають і Харта регіональных або меншынових языків і інштитуты Европской унії. Конкретніше описаны ключовы проблемы русиньской меншыны, як і пожадавкы на Владу СР як їх рішыти, передал В. Противняк віцепремєрови і в писомній формі (дакотры ідеї з матеріалу і розсяглого розговору публікуєме ниже).

ХТО Є ЛІДРОМ

Вступну часть робочого стрітнутя, аж на пару доповнюючих опросів, зохабив підпредседа влады цалком в режії председа РОС В. Противняка, котрый росповів о сучаснім ставі жывота Русинів, їх організації, історії і сучаснім діяльстві. Звыразнив, же наймасовішым представителем русиньской народностной меншыны на Словенську є РОС, котра vznikла в пореволучных днях 1990 р. і котра за 17 років поставила на ноги, координує і триме ціле русиньске гнутя. Тото діяльство забезпечує в сполупраці з далшыма організаціїми, як наприклад СРПС, ЗІРС і под. Далє увів, же в послід- ► с. 2

ФЕДОР ВІЦО/ІЛЬКО СОВА З БАЮСОВА

► с. 1 ніх двох роках ся обявили окремы кола, котры зачали спохыбньовати того поставліня і двигавати на доміантны місця організації, котры учелово выникли недавно і не мають за собов скоро жадну членську базу і скусености з довгорічної роботи в наших окресах, як мать РОС.

Д. Чаплович на то зареаговав аргументом о зложіню Рады вла-

гли розвивати дві области, котры хыблять в рамках меншынового школства і освіти. Суть то Русины і Ромове. То значить, же сьме підпорили і того, жебы ся там учило в русиньскім языку. Сам собі усвідомлюю, кедь говорю о Харті меншыновых або регіональных языках, бо харта є заміряна главні на языки, котры суть огрозены і на меншыны без властного

можуть голосовати самы представителі меншын. О жадній з них ся не може їднати без того, абы там не був ей представитель. Кедь не є притомный, нхто ся не може заподівати проблематиков даной меншыны."

Но надій до медіалной проблематікы Д. Чаплович преці приніс. В найближшій часі бы ся влада мала в рамках схвальова-

РОС не таїли скламаня, же зряджователь музея, Міністерство культуры СР, го дало до Пряшова. РОС бойовала о зряджіня русиньского музея повных 16 років, конштатовав П. Дупканіч. „Мерзить нас, же по його схваліню дошло ку недорозуміням, покы іде о його сідло. І надале сьме пересвідчены, же музей бы мав быти прямо в карпатськім регіоні з уціленим русиньскым заселіньом, а то у Свиднику або в Меджілабірцях. Конкретні в Меджілабірцях суть такой к диспозиції добры просторы, котры можуть быти даны до найму за сімболичну єдну коруну. В Пряшові буде треба на нього выналожити великы інвестиції. Навыше, в Меджілабірцях уж маме музей Е. Варголы, зато бы там была уцілена презентація русинства, є там выбудований мінісканзен русиньского села, суть спрацьованы і далшы заміры на росшырюваня сканзену.

Подля підпредседу влади треба над вшыткым видіти позітивне, же влада конечні вирішыла і дала рекомендацію Словенському народному музею, абы выник і далшы народностный музей, бо русиньский ту дотеперь не був. Д. Чаплович собі думать, же факт, же є поміщений в Пряшові – де ся на нього нашли просторы, мать визнаю і близкость высокошколства – може приспіти ку його надрегіональному характеру. „Мам інтерес, жебы був перепосєный на высокошкольскы проекты, абы повнив аквізичный програм і задачі, котры будуть репрезентовати русиньску культуру." Докінця допустив, же в будучности не є неможне ани то, же ся раз споминаний музей дасть і до Меджілаборець. „Но то є в компетенції дірєктора Словенського народного музею, як зряджователя. Знате, о вшыткым ся дасть їднати а бы бы єм рад, кебы ся вашы погляды зближыли. Я особні буду за то, абы ваш представитель был досправды делегований затля холем до музейной рады."

Віцепремєр ся доткнув і проблемів меншыновых театрів. Спомянув і акутны проблемы з просторами і фінанцованьом русиньского Театру А. Духновіча в Пряшові і далшых меншыновых театрів. „Они не мають лем регіональный, але надрегіональный

▲ Председа РОС В. Противняк (першый справа) інформує підпредседу Влады СР Д. Чапловича і М. Янчулову, дірєкторку одбору людських прав і меншын Уряду влади СР о актуальных проблемах РОС.

ды про народностны меншыны і етнічны ґрупы, де был выбраный за члена Рады представитель РОС і русиньской народностной меншыны Др. Іван Бандуріч. „Познаю го уж довгы роки. В Раді є запаленим застанцьом РОС і русиньской народностной меншыны і мам ку ньому повну довіру. Мы сьме до Рады не кликали жадного представителя з боку інших русиньских організаций." Просто на то не было причіны, повів віцепремєр ку поставліню РОС. Потім ся Д. Чаплович пустив до конкретных высвітлінь і реагованя на даны проблемы.

НАРОДНОСТНЕ ШКОЛСТВО

Были предложены пожадавкы на повинну выуку русиньского языка на школах, де жыє русиньске етнікум, на звышніа фінанчній помочі тым школам, в тім числі і матерьскым і под.

В реакції на выуку русиньскы на школах Д. Чаплович высвітлив, же уж в минулых тыжднях выдал многы інструкції споєны з тым проблемом. „Дав єм згоду Філозофичній факулті Пряшівской універзіты – докінця міністер підпорив окремо професора Штефана Шутая, абы ся там мо-

штату. Зато моя ініціатива слідує меншыны не подля великосты, але подля той харты."

НАРОДНОСТЬ В МЕДІАЛ-НИМ ВЫСЫЛАНЮ

Што до критікы на медіалне высыланя в Словенскім розгласі і в Словенській телевізії, котры часто бойкотують русиньску меншыну, Д. Чаплович звыразив, же іде о областьмімо його компетенції. Но то не бранить, абы не нашов спосіб на раціоналне рішіня. „Покы іде о СТВ, могу вам порадити, же як буде засідати Рада влади про народностны меншыны, повірте свого представителя п. Бандуріча, жебы там предніс вашы погляды, а то будуть рекомендації про мене і про владу. Тым веце, же підпредседом рады є міністер пан Мадяріч, што му выпливать з тітулу його поставліня, навыше, медія суть в його резорті."

Віцепремєр окрема того высвітлив і сістем розгдованя в раді, де мають голосуючу пріоріту меншыны. „То значить, же кедь є там 12 меншын, є то 12 голосів. Дальшы призываны, суть без права на голосованя. Важне є, же о будучности і рекомендаціях

ня фінанцій про верейноправны медія заподівати навышньом підпоры про народностне высыланя. „То знате, найвеце тискають Мадярі, але мушу повісти, же я жадам про вшыткы народностны высыланя росшырити можности і заїстити звышену дотацію од штату. То ся дотыкає середніх волн в розгласі, бо главні старшы люде ся тяжко достануть ку радіям з короткыма і барз короткыма волнами. Требало бы їм нове радіо а часто не мають на нього пинязи." Подля Д. Чапловича так влада буде поставлена перед пожадавкы схвалити далшы міліоны навыше про Словенський розглас. „Але з тым, же буду окремо жадати посылити высыланя в Кошыцях про Русинів, Українців і Ромів, бо там є мало людей. Бо і кількостьов невеликы меншыны, котры маме евідованы в Раді влади про меншыны, потребує чуты свій родный язык, а то і з розгласового высыланя."

РУСИНЬСКИЙ МУЗЕЙ 3 ОПРОСАМИ

Розвила ся дебата і коло недавно зрядженого Музея русиньской культуры. Представителі

розмір. Часто приходив ку збыточным недорозуміням меджі нима і регіоналнов самосправов, котра повість: Тото, што робите в регіоні, підпориме, але што мімо регіону, уж не є нашов справов. Но кедь театры мають інтерес, можуть ся вернути назад під централный штатный орган. Досправды бы ем хотів помочи і Театру А. Духновича.”

ПИСАНЕ СЛОВО

Свої активности представили віцепремерови і двома представителі далшых русиньскых організацій, котры суть асоціанні споены з РОС. Председа СРПС Василь Хома конкретизовав, кілько книжных выдань, семінарів і літературных акцій маю на конті його організація од 2001 року, хоць у ній робить лем дашто высше двох десятков людей. Каждорічно выдавать в Пряшові Русиньскый літературный альманах, поетичны і прозовы діла а ку літературі ці ку літературному конкурзу ся подарило притягнути уж многих, главні і молодых авторів. Дакотры з діл В. Хома подаровав віцепремерови. В. Хома припомняв о. і. тыж проблем літераторів і одборників з чістотов русиньского языка. Бо в послідніх роках дакілько русиньско-языковых верзій, котры ся обявили в пресі і публікаціях, выкликали такповіджено языковый хаос. Притім є немислительне, абы ся не дотримовали єднотны правила в літературі і пресі, але главні в нововзникаючих словниках і учебниках про русиньску выуку. Подля інформації В. Хома, „на зєдночіня нормы ся вытворила языкова комісія, котра буде дозерати, жебы ся правописны правила приправовали транспарентні демократично”. Буде потрібно, жебы комісія робила формов консензу і была повні респектована. Вывой ся подля нього не може зохабити на самоспад, кедь ся зыйдуть двоє або дакілько людей і без будьяких компетенцій повідять, же одтепер ся буде писати так, а не так.

Подля діректорки одбору М. Янчуловой є затля єдным з рішінь предложити тот опрос на Раді влады про меншыны, де суть призываны і представителі міністерства школства. Зато, же там буде притомна і штатна та-

йомничка Ліліяна Обрімчакова, котра ся заподівать регіоналным школством і далшов освітов, може ся ку проблему высловити як найкомпетентніша особа.

Михал Штеньо, председа ЗІРС, презентовав выслідки той організації, домінуючої зась своїм діяльством скорє в Братіславі, але сягаючов і на выход Словеньска. Іде о систематичны стрітнута ці бісіды з особностями, демонстрація філмів, організованя фолклорных і театралных выступлїнь русиньскых колективів. Єден з найзнамішых проектів – А чїя то хыжа – обышов уж десятки міст і містечок, в тім числі і выпроданой салы Словеньского розгласу в Братіславі.

РУСИНЬСКА КНИЖКА В СЛОВЕНЧІНІ

З літературов русиньского етніка є споєна і найновша актівіта підпредседа влады, котрый притомній делегації авізовав, же хоче выужыти свій віцепремерський фонд на словеньскый переклад русиньской книжки Народниодкы, котру в Канаді недавно написав і выдав професор П. Р. Маґочі (Америчан русиньского походжіня, інакше председа Світовой рады Русинів). Як повів Д. Чаплович, книжку достав в русинчїні і маю великий інтерес, абы ю могли прочітати люде на Словеньску і в словенчїні. „Поважую за основну хыбу, кедь ся дакотры засадны діла меншыновой культуры не публікують так, абы мали вызнам і в одношію ку векшыновому народу в офіціалнім языку. Праві тото вытыкам мадарьскій меншыні. Іде о то, абы книжки выходили двоязычні, жебы ся і векшына обознамила з культуров меншыны. Не можемо никого силити, абы ся научів язык меншыны. То є то красне, як ся одкрывать меншына векшыні і як то векшына зачне розуміти як неодділну часть діалогу і інтеґрачного процесу. Розмаїтому і мултікультурному регіону, яким є Словеньско, то може лем помочи.” Проти такой філософії не можнич повісти, притомны ся з ньов абсолютні стотожнили, што дали і наяво. Аж на высше спомиану книжку професора Маґочія, очім спомянув В. Хома: „Не мож обыйти боком одборны одозвы на тоту книжку, котры зазвучали меджі Русинами за границями.

Єднак про ей історичны факты, з котрыма в ній автор робить, але, наприклад і про язык, яким є написана.

ОДБОРНІСТЬ ПОРАДЦІВ

Може на першый погляд не важный, але про Русинів – з боку їх ідентичности – є основный і наступуючий проблем. Іде о одборных порадецїв при найвысшых штатных органах, од президента, через парламент аж по владны інституції. Як РОС інформовала Д. Чапловича, все ся найдуть, ці уж з незналости або і з неясности, ці і з ясним замїром, припады несправных інтерпретацій назвы русиньской народности. А то докінця з боку найвысшых штатных органів. Наприклад на фолклорнім святі у Свиднику прочітали лист од президента републіки, в котрім во своїм мені поздравив – дослова – публіку русиньско-української народности. Правда, притомны люде на тото гнедь реаґовали і чудовали ся, што то є за народность. Як інакше сі тото высвітлити, як так, же є то справа незналости порадецїв пана президента. Подля РОС ту іде о хыбу з боку порадецїв, зато пожадала підпредседа влады плумочіти ей знепокоїня над одборностью людей, котры радять высокым штатным представителям.

ПІНЯЗИ НА СЕКРЕТАРІАТ

Єдна з позітивных справ, котру ся РОС дознала в часі прїятя у віцепремера, ся тыкала фінанчных ґрантів на будучій рік. Як інформовала М. Янчулова, на будучій рік є секція людських прав і меншын на Уряді влады приправлена фінанчні підпорити о много веце людскоправных і народностных актів, як то было до теперь. „Уж теперь мам інформацію,” повіла М. Янчулова, „же нам на них звышать фінанції. На кінці рока будеме давати до влады матеріал із завершалными оцінками того рока і з пропозиційов на далшый рік, а кедь то влада схвалить на кінці фебруара, в марці опублікуєме вызву. До ньой мож пригласити найрозмаїтшы культурны актівіты, преднашкы, семінари і подобны акції в дусі выварованя ся вшыткых форм діскрімінації, ксенофобії ці іншых проявів інтолеранції.”

Ку темі фінанцій представителі РОС ся віцепремера опросили, ці бы ся зо штатного розпочту не міг заплатити ходем єден функціонер про русиньску меншыну. „Вшыткы сьме добровольници русиньского гнута, не нашли бы ся фінанції на єдного, двох людей про секретаріат РОС і на шефредактора русиньского видавательства?” – опросив ся П. Дупканіч.

Як Д. Чаплович высвітлив, форма є лем через ґранты, жадна інша можность ся понукнути не дасть. „На Уряді влады не маме на такый учел фінанції, а тоты, што суть, маю строп а барз присні ся слідують. Я все говорю, же ту бы было треба зрядити найперше уряд про меншыны, а потім ся можемо бавити о далшїм. Лемже ани то ся не дасть теперь, бо маме єдину доґму, а тов є ЕМУ, Европска менова унія, значіть прїятя євра в 2009 р. Кебы ем пожадав о далшы выдавки, десять далшых міністрів буде хотіти тыж, штатный розпочет ся буде навывшовати і не утриме собі тренд, котрый нам моніторує ЕУ. На другім боці не похыбу, же то треба рішыти. Бо теперь суть лем дочасны здої на такы актівіты. Наприклад з мойого фонду можу фінанцовати лем жыву культуру, фестивалы, проекты про молодых і подобні. Мало бы ся то рішыти прїнципалні, але в такім припадї ся треба обернути на міністерство культуры.” Но повів, же то акцептує як тему на творбу закона о народностях, котрый бы раз міг завести про каждую народностну меншыну плаченого функціонера. Додав, же ситуація на Словеньску бы собі так само выжадовала і закон о фінанцованю меншыновой культуры, абы зо закона платило мінімум, котрым штат мусить прїспіти на розвой каждого етніка. Наконєць засіданя з віцепремером влады СР было договорено, же ключовы проблемы русиньской народностной меншыны будуть предложены через представителя Русинів, на рішіня до Рады влады про народностны меншыны і етничны ґрупы, котра маю быти до кінця новембра т. р.

*Таня Рундесова, Братіслава
фото авторкы*

Patria
Slovenský rozhlas 5

Русинський програм 2. 11. 2007 – 30. 11. 2007

2. 11. 2007 – п'ятниця

10.00 - 10.30 Літературна релачія – репр.
10.30 - 11.00 Гітпарада русинських співанок – репр.
11.00 - 11.30 Радіоновины
11.30 - 12.00 Музика народности

6. 11. 2007 – вівторок

10.00 - 11.00 Радіомагазин – репр.
11.00 - 11.30 Радіоновины
11.30 - 12.00 Музика народности

8. 11. 2007 – четверь

11.00 - 11.30 Радіоновины
11.30 - 12.00 Музика народности

10. 11. 2007 – субота

8.00 - 10.00 Радіо молодых. Приповідка Д. Гевера: О водникови...

10.00 - 12.00 Музичны поздравы

11. 11. 2007 – неділя

6.00 - 7.15 Літургія ГКЦ з Торисок

7.15 - 7.45 Подобы жывога (2)

7.45 - 9.00 Радіомагазин

9.00 - 9.45 Село грать, співать і думу думать: Співы мого роду Гуменне

9.45 - 12.00 Музичны поздравы

12. 11. 2007 – понеділок

11.00 - 11.30 – Радіоновины

11.30 - 12.00 Музика народности

14. 11. 2007 – середа

11.00 - 11.30 Радіоновины

11.30 - 12.00 Музика народности

16. 11. 2007 – п'ятниця

10.00 - 10.30 Подобы жывога – репр.

10.30 - 11.00 З розгласовой фонотеки

11.00 - 11.30 Радіоновины

11.30 - 12.00 Музика народности

20. 11. 2007 – вівторок

10.00 - 11.00 Радіомагазин – репр.

11.00 - 11.30 Радіоновины

11.30 - 12.00 Музика народности

22. 11. 2007 – четверь

11.00 - 11.30 Радіоновины

11.30 - 12.00 Музика народности

24. 11. 2007 – субота

8.00 - 10.00 – Радіо молодых. Приповідка М. Мальцовской: Штоковий кінь

10.00 - 12.00 Музичны поздравы

25. 11. 2007 – неділя

6.00 - 6.45 Село грать, співать і думу думать – репр.

6.45 - 7.15 Гітпарада русинських співанок

7.15 - 7.45 Літературна релачія. В. Бенко-Петровай: Утік з раю (5)

7.45 - 9.00 Радіомагазин

9.00 - 9.45 Бісіда кумів

9.45 - 12.00 Музичны поздравы

26. 11. 2007 – понеділок

11.00 - 11.30 Радіоновины

11.30 - 12.00 Музика народности

28. 11. 2007 – середа

11.00 - 11.30 Радіоновины

11.30 - 12.00 Музика народности

30. 11. 2007 – п'ятниця

10.00 - 10.30 Літературна релачія, репр.

10.30 - 11.00 Гітпарада русинських співанок, репр.

11.00 - 11.30 Радіоновины

11.30 - 12.00 Музика народности

Телефоны: русинська редакція,

Кошыці: 055 7287426,

факс: 055 6226139, продукція: 055 6822945

Гітпарада русинських народных співанок

Далше 45. коло гітпарады русинських народных співанок можете послухати в неділю 25. новембра 2007 (6.45 - 7.15 г) а репрізу в п'ятницю 30. новембра 2007 (10.30 - 11.00 г). Репрізу 44. кола гітпарады русинських співанок можете послухати в п'ятницю 2. новембра 2007 (10.30 - 11.00 г). Самособов, же на станції РАДІО ПАТРИЯ.

Штиридцятьчетверте коло гітпарады русинських народных співанок принесло такы конкурзны співанкы:

1. Співацьке дуо Михал Лабик і Томаш Бабяк зо Свидника – *Ей, уж ем ся оженив...*

Театер Александра Духновіча в новембрі 2007

7.11. о 19.00 на Великій сцені

ТАД

Василь Турок: Принцовы галушкы

Тота театрална гра выникла на основі середньовікого напіванонімного автора (доднесь ся пресні не знать хто є автором діла), котрый на спосіб сімпліціяд описав свою путь по Вышнім Угорську. Нас интересуть главні тоты пасажи, котры ся дотыкають северо-выходных міст Словенска: Кежмарку, Левочі, Сабінова, Пряшова і Бардіїова.

9.11. о 19.00 на Великій сцені

ТАД – премєра

ГОРЯЧІ СТРУНЫ

Концертный програм орхестру ПУЛС, в котрім зазвучать співанкы і складбы, якы зачерпнуть до студенкы словенского, мадярського, руського, румунського і ромского фолклору, але і складбы світознамых авторів.

14.11. о 19.00 на Великій

сцені ТАД

Йозеф Мокош: Вірна невіра

Режія: Матуш Ольга. Гра є написана на мотивы таліянської людовой комедії, котра не познала певный драматічний текст. Но познала тіпы панів як Капітано, Панталоне, Доторе, ці тіпы слугів як Гарлекіно, Брігела, ці служкы Целеста, Коломбіна і под. В тіпах панів, што розказують слугам, найдеме такы характеры смілости, пыхы, выхваляня,

музика: Павол Янічек, я. г.

Звыкы, фігілі, танці і співанкы, людове дівадло, котре даколи сістематічно грала молодеж од Святого вечера по Новый рік в шарішкым валалі Долина,

▲ Герці ТАД І. Латта, Е. Либезнюк, М. Йозеф і С. Шковранова в приповідці Неслухнячий Юрко.

гры на мудріяшів і под. Коріня тых постав сягать аж до Антікы і через середньовіку фрашку і таліянську людову комедію переходжать аж до нашой класікы.

23.11. о 19.00 на Великій сцені

ТАД – премєра

Ян Лазорік – Штефан Ольга: День дерешовый

Режія: Матуш Ольга, я. г., сцена: Штефан Гудак, я. г., костюмы: Катка Ольгова, я. г.,

недалеко Сабінова, як о тім богатстві Янови Лазорікови з Кривян поросповідала памятникча Анна Урвініткова. Село Долина перестало в 1950 р. ествовать, бо в його хотарі выникло военське пасмо. Красный документ способности долиньскых Шарішанів высловити радость, самопаш, комедіянство, ласкавость і шпеціфічний погляд на жылот преці пережыв до днешніх днів. Друга премєра буде 28. новембра 2007.

▲ Л. Брегова, З. Галямова, І. Латта в грі Вірна невіра.

Памятка на цінного сына русинського народу

З нагоди 150 років од народження о. Еміла Кубека (1857-1940) село Снаков, Грекокатолицька парохія в Снакові, РОС, Регіональний клуб РО в Бардіїві зорганізували велике свято, котре ся одбыло 21. 10. 2007 в Снакові. Акт торжества ся одбыв з цілком дати своєму довгорічному і вірному священикови, язиковознавцям і першому русинському романописателю велику пошану. Родолуб о. Кубек в роках 1885-1904 жив і творив у Снакові. Окрем духовного живота ся активізував в культурносполоченськым животі снаковських людей. Не была му легковажна худоба, як і опросы народностного чутя Русинів. Снаковскы віруючі, але і далшы з вдяков споминають на його цінны русинскы духовны слова. Подля прямих учасників акції він остав сімболом вірности своїй церкві і селу Снаков.

Програм свята ся зачав о 10 годині торжественно літургійов, котру служив сам вікар про Русинів о. П. Галько ведно з дальшыма 5 священиками, з котрых треба спомянути о Ф. Данцака, котрый написав о животі і творчости о. Кубека много интересных книжок. Він о Е. Кубекови повів: **Священик о. Е. Кубек пробудив у народі здраве усвідомління, робив то респектуючі церквы і сполоченскы принципи тогыдшнього часу. Од нього ся научме тактности і терпезливости...** По славностной літургії наслідовав святочный акт одкрытия памятной таблы Е. Кубекови, яка ся находить на будові Матерської школки, котру дав він выбудовати. По приговорі старосты села Инж. Яна

▲ Новоодкрыта памятна табла о. Е. Кубекови в Снакові.

Бялка, таблу (перед великов кількостюв снаковских жытелів) одкрыли вызначны гості акції - М. Крайкович, посланець НР СР і Др. Ю. Мікула, директор одбору про народностны меншыны при МК СР, котрый про наш Інфо Русин повів: **Je pre mňa nesmiernou ct'ou zúčastniť sa takého**

významného aktu a vzdať česť velikánovi, akým bol otec Emil Kubek. Dnešné stretnutie je dôkazom, že ľudia si môžu byť blízki aj napriek vzdialenosti a tak trochu aj jazykovej bariére. Ministerstvo kultúry jednoznačne aktivity obdobného charakteru podporuje a bude aj naďalej podporovať, pretože minulosť je súčasťou každého z nás. Z pohľadu faktov musím ale skonštatovať, že práve od rusínskej národnostnej menšiny očakávame viacej návrhov – projektov na akcie obdobného charakteru, ako je tá dnešná, pretože velikánov-Rusínov bolo a je skutočne dosť a záslužia si vzdať česť a spomienku. K problematike a otázkam národnostných menšín som vždy objektívny, no aj tak rád vyslovím svoj subjektívny názor voči vám Rusinom. Ústava SR priznáva národnostným menšinám určité kultúrne a politické práva, ale myslím si, že ešte vo vojnovom štáte bola politická prax voči Rusinom diskriminačná, čo po dlhé roky nieslo hlavne asimilačné následky. V súčasnej dobe Rusini na Slovensku majú štandardnú úroveň, sú uznávaní a veľmi rešpektovaní štátom. Majú svoje organizácie, tlač, rozhlasové vysielanie atď. Ale v záujme zachovania a rozvoja materinského jazyka je pre vašu menšinu dôležité rozšíriť počet škôl s vyučovaním rusínskeho jazyka. Práve vzdelávanie si vyžaduje zvláštnu pozornosť, personálne a finančné krytie.

V dohľadnej dobe pripravujú rezorty Ministerstva kultúry a školstva spoluprácu týkajúcu sa problematiky vzdelávania národnostných menšín. Ďakujem za pozvanie starostovi obce Snakov, ako aj zástupcom ROS a som presvedčený, že dnešná akcia ešte viac spojí Rusínov. Určite by si to želal aj pán Emil Kubek. Mimo vyššie spomyanutých ся святочного aktu zúčastnilo много інших вызначных людей

кум перед Великодньом порядні розвеселили публіку, о чім свідчів сильний аплауз. Красный і сытый голос Анны Сервіцкой в завершалній части акції в Снакові очаровав многих учасників - любителей русинских і духовных співанок.

Як интересность треба додати, же іщі перед спомянутов акцій у Снакові, ся 6. октября 2007 одбыло Симпозиум в мадярськым селі Гомрогді тыж

▲ На святочнім акті заспівав і снаковскый грекокатолицькый хор.

з области культурного, сполоченского а духовного живота. По акті одкрытия таблы ся вшыткы позваны гості пересунулы до культурного дому на славностный обід. Потім наслідовав богатый культурный програм, як урок споминань на о. Е. Кубека. Интересне было выступліня фольклорной группы зо Снакова, котра ся представила з літературным пасмом о животі і творчости Е. Кубека. Але і гуморны сценкы

присвячене о. Е. Кубекови, котрый там в році 1881-82 перебував як священик і была то його перша фарность. При тій нагоді выникла і думка меджі старостами села Снаков і Гомрогд о дальшій сполупраці в области культурного і духовного живота. Є то велика цінность, же на нашого русинського добродителя не забывають ани за границями.

С. Л.

▲ На снаковскім святочнім акті: зліва – М. Крайкович, посланець НР СР, І. Бандуріч, председа ОО РОС в Бардіїві, В. Противняк, председа РОС, Я. Бялка, староста Снакова, Ю. Мікула, директор одбору про народностны меншыны при МК СР, о. Ф. Данцак, автор многих книжок о Е. Кубекови і П. Дупканіч, председа Дозорной рады РОС.

Красне подякованя старшым у Снині

Русинський Культурно-освітній сполок А. Духновича, окресна організація в Снині під веджіньом Марії Гірової зорганізували інтересну і красну акцію, котра была в неділю 28. 10. 2007 у сполоченьській салі снинського Дому культури. Святочный культурный програм був приготовлений з нагоды Місяця почливости ку старшым людям і

▲ Выступаючі на снинській акції, в середині главна організаторка М. Гірова.

тримав веце як годину. Складав ся з прекрасных русинських і земплинських народных співанок, меджі котрыма не хыбовала і актуална снинська співанка „А у Снині косцел є, коло него густі лес...“

Співанкы одзвучали в поданю співацькых груп Дуга, в якій співать і ей організачна ведуча і членка Дозорной рады РОС у Пряшові Анна Ковачова, Магда Дубякова, Юрко Костюн і їх умелецькый ведучій Петро Гудак, учитель Основной умелецькый школы у Снині. Далі на концерті выступила співацька група Яворовина, котра того року успішно репрезентувала Русинів Словеньска на 9. Світовім конгресі Русинів у румуньскім Сіреті. Групу творять ей співаці Марія Гірова, Ян Яролин і його двома сынове – Янко і Раціслав.

Програм красногo підвечера режірвала і властным поетічным словом модервала наша русинська народна поетка і довгорічна культурно-освітня діятелька Марія Гірова, котра Снинчанам повіла і таке: *Наше корія є ту в Карпатах, меджі листнатыма, синіма горами, де предкы нашы жыли в старенькых хыжках од першых своїх початків. Гей, ты сьме ся народили і щіро залюбили ся до своего краю. А хоць він колись був бідный і нещастливый, но в своїй простоті прекрасный, все його з ласков і гордостьов оспіваеме..!* На програмі было много гостів зо Снини і Пряшова, представителі Міського уряду, Міської єдноты пенсістів, міського СРУС-су, Сполку А. Духновича як і Словеньской асоціації русинських організації у Пряшові. Акцію фінанчно підпорив пріматор Снини Инж. Штефан Міловчік.

-МВ-

Камюньска молодеж в меджінароднім проєкті

11. – 14. октобра 2007 був в Л. Микулашу семінар ку проєкту **Партіципація молодежи в просторі Еврорегіону Татры**, на котрім было 40 молодых людей з Польска і зо Словеньска. На семінарі было і шестеро молодых людей з камюньского Клубу молодежи. Интересный програм семінара був гнедь першый день із соціально-психологічнов темов з области практичної і ефектively комунікації, де ся учасници могли дознати розмаїты можности рішіня каждоденных напуклых ситуацій, о конкретных скушеностях работы психологічкы, ці соціологічкы, погляды на вшелякы недорозумія, котры выпливають зо слабой комунікації, ці з непорозумія прийманых інформацій а так само сьме собі тоты ситуації прямо моделовали і зіщовали їх вплив рішіня в практиці. Далшый день програму семінара з назвом **Молодеж в акції** про рокы 2007 – 2013. Ту сьме ся подознавали конкретны інформації, як ся можемо до того програму запоіти. Не хыбила і презентація успішных проєктів того програму. Свойов участьов семінар спестрила словеньска олімпіоністка Елена Каліска, майстерка світа во воднім слаломі. Наконєць другого дня чекало на мо-

лодых і мале роспруджіня в подобі екстралігового гокейового стрітнутя і сполочного вечера, споєного при конкурзі в бовлінгу. Третій день зачав творіньом конкретных проєктів, котры мали быти выступом той стрічі. Много інформацій і зналости з творіня проєктів дав

▲ Камюньска молодеж з олімпіоністков Е. Калісков.

учасникам тот сполочный курз. На зачатку собі каждый накреслив проблем, котрый бы мала самосправа в місці його бываня рішыти і написав причины і наслідкы того проблему. Нескорше собі зістив визнаю, што хоче досягнути і што на то потребує. Наконєць дня уж каждый свій проєкт презентовав у фінальній подобі пред остатніма. На семінарі молоды люде меджі собов дискутували, главні на такы темы, якы проблемы з нашого погляду ествують в селах і містах. Часто був споминаний неінтерес самосправы о молодеж або нерішіня їх проблемів (недостаток просторів, молодежных організації і ей вольночасовых активіт). В тых дискузіях выступив і посланець міського заступительства в Липтовскім Мікулаші, котрый молодым кус опоновав і высвітльовав, як ся мають активізувати, організувати, а не лем критізувати, главні, абы ініціатива приходжала од молодых. На тоту

тему з презентаційов о конкретных кроках при при закладаню Клубу молодежи і активітах з молодыма людами выступили і членове споминаного камюньского клубу, в котрім молодеж прикладні сполупрацує зо сельсков самосправов. Конкретні описали крокы і пожадавкы, котры мусили сповнити при закладаню власной молодежной організації. Говорили о сучасній роботі, о конкретных активітах сполупраці зо старостом Камюнькы. Тота презентація мала великий успіх у учасників і выкликала іщі богатшу діскузію і многы вопросы, на котры молоды Камюньчане з радостьов одповідали, зашто їм остатні слухачі порядні затляпкали. Вечір ся вшыткы ведно добрі одреаговали на мотокарах а в неділю рано при сполочнім фрыштыку сьме собі вымінили конктны адресы, розлучали ся і даровали собі споминковы даруночкы.

Подля камюньских молодежників був тот проєкт барз добрі зорганізований а учасникам дав много позітивных інформацій, практичных скушености при творбі проєктів. Доказом того є, же камюньска молодеж планує продовжовати в подобных активітах і вытворити ходем еден успішний проєкт, котрый бы послужыв вшыткым Камюньчанам. Добрым кроком было і надвязаня сполупраці з культурно-шпортовов організаціїов в Новім Сончу (Польско), але з дальшыма особами зо Словеньска і з Польска, што молоды Камюньчане поважують за велике позітивум їх участы на тім проєкті.

В становах Клубу молодежи в Камюньці є і установліня о утримованю і пропафачії наших звыків, традицій і языка, котры ся традують. Членове клубу презентували принадлежность ку русиньскым коріяням і в споминанім проєкті.

-кар-

▲ Робоча атмосфера при приправі проєкту

Шефредакторка **Инфо-Русина** А.К. в переднім числі (10/2007) інформувала своїх читателів о міжнароднім научнім семінарі (27.- 28. 10. 2007) на ПУ. Я, як учасницка семінара, надвзяую на ей інформацію, бо чую внутрішню повинність висловити свій погляд на цілу акцію. Уж факт, же семінар ся організував „на властнім пісочку” без шыршой інформації про науковців-філологів, колишніх абсолвентів філологічних факулт на універзітах бывшой ЧСР/ЧССР, свідчить о його регіоналнім вызнамі. Помпезна назва, яку му приписали організатори, не одповідала обсягу семінара. Скорше мала вызнам народной мудрости - Не пхай носа до чужого проса. По рефератах (13 їх было надміру) не была дана можливість выступити домашнім учасникам в діскузії к одборным лінгвістичным проблемам, к фунгуючим языковым нормам, але зато сьме собі выслушали інформації о болячих проблемах на Україні, в Мадярьску і в інших країнах. Быв то намір, або організачна неспособность? Подля мене і єдно і друге. Бо покля не маме порядок дома у властнім літературнім языку, то треба ся главні на нього зосередити. На тото были даны фінанції і з ПУ і РОС. Выходить, же семінар був безрезультатный. З нього не взышли ниякы резолюції, нияка перспектива розвоа русиньского языка до будучности. На ужшій комісії і на пораднім органі (мена уведжены в НН 37-40/07) сьме ся догварили консензом, але далше вызерать як „тихо по бурці”. Може почекаме далшый рік на подобный семінар, аж нам знова поможе пінязми ПУ і РОС а дотоды живот на академічнім форумі піде старыма колями, русиньский правопис будуть мінити і компліковати двоє людей, аж ся стане про шыроку масу ужывателів практично непоужытельным. Потім прийде на зміну (споза великой млакы) язык **койне** а наш мелодічний русиньский язык будеме нучены заложыти до архівів.

К **одборній** части семінара слідує: уж то, же в єден день учасници были приму-

Русиньский язык – пекучий і дуже актуальный проблем

шены выслушати 13-рефератовый маратон, было ненормалным. А были то рефераты, котры ся не операли о кодифіковану аплікачну сторону языка (честь окремым авторам).

▲ *Ш. Сухый декламовав на семінарі властный стихок.*

Бо наприклад, акцентологію на словах, выторгнутых з поетічного або прозаічного контексту не мож поважовати за науку. Акцентологія, як логія, т. є. наука, мусить выходити зо систему практизованого стихозложія і решпектовати внутрішні данности языка. Не в каждім языку є поужытелный єден і тот істый тіп акцентології, бо аплікація акцентології залежить од тіпу словных акцентів в языку. Тым веце, кідь в языку суть регіоналны діалекты, котры мають різны тіпы акцентів. Філологія то не може ігноровати, але мусить адекватно зо системою акцентів їх інтерпретовати. Семінар мав привести ку познанню екзистуючой практикы русиньского списовного языка і указати позітвыны выступления до будучности. Неоддіскутабілнов правдов є, же

на семінарі мали мати можливість выступити нелем філологы і языкознателі, літераторы і історіци, котры бы хоцьлем зафіксували сучастный нерадостный став в русиньскім языку на Словеньску. Не стало ся так. Уж є час собі усвідомити, же без научных приступів ку формованю норм списовного русиньского языка його розвоа ся може достати до сліпой улічки. Зато треба сфукчнити компетентну языкову комісію, жебы ся вытворили потребны условия про обективне посуджованя сучасной сітуації в русиньскім языку на Словеньску і про гляданя форм оптімального і сполочного рішіня наболілых проблемів. Тот ціль ся на научнім семінарі нецалком удало сповнити.

На заключіня хочу упозорнити компетентных на ПУ, МШ СР, МК СР як і на Комісії про народности при Владі СР, же одсуваня пекучих проблемів в животі народностных меншын або снагы дакотрых лідрів волунтарістично їх рішыти може сітуацію лем скомпліквати. Думам, наприклад, будьто бы приправованый на выданя орфографічний словник подля т.зв. новых правил. Подля поглядів учітелів і крайского методіка тоты правила нігде на школах ся не уяли. Але чомось, хтось настоєє на тім, жебы подля них ся вытворив новый орфографічний словник русиньского языка.

Подля мене, організачна структура семінара не была продумана ани на місці координована. Кількість рефератів была нелем шырока, але обсягом і ростягнута. Менше было бы веце. Атмосфера не мала характер научного семінара. Домашнім учасникам не была можливість включіти ся до діскузії. На жаль, організатори ся допустили недостойных і неприпустных практик на академічнім форі.

Зато, же моє выступліня ся на семінарі не могло реалізувати, його обсяг буде надрукованый в **Инфо Русині**.

Педр. Марія Хомова, Братіслава

Наша Майка і РУС ПОП музыка

Позераме многы телевізны конкурзы молодых співаків. Наприклад, конкурз Мій наймильшый гіт нашов Майку Штефанікову з Округлого, як успішну словеньску співачку, котра мать полорусиньске корія і є співацьков звіздов Словеньска. Теперь мать концерты у Братіславі, потім в Жіліні, зато на конкурз **РУС ПОП музыка 2007**, котра **была 16.11. 2007 в культурнім домі у Свиднику** не пришла. Але мы ся ку нашій Майці голосиме, бо є і наша русиньска а не лем словеньска. Попросили сьме ю, абы нам заспівала на Сілвестровскім балі, котрый буде 12. 1. 2007 в готелі Дукля сеніор. Обіцяла, же приде а мы вірیمе, же надвьяжеме з ньов добру сполупрацу. РУС ПОП музыка мать такый самый ціль як телевізны конкурзы, лем з тым розділом, же в РУС ПОП ся презентує русиньска музыка. Русини не мають свій штат, суть лем народностнов меншынов, котра ся мусить допрошовати своїх

закладных прав. Кедь Русини хотять мати свою популярну музыку, мусять ю самы вытворити. А то можуть лем люде, котры знають писати русиньскы тексты, зложыти на них мелодію, знати ю заграти і заспівати. Аж потім може выникнути популярна співанка. Є то довгий процес, покы взникне єдна модерна співанка. Тото выжадує систематічну роботу, учія, гляданя просторів, выліпшованя своїх недостатків ітд. Каждый бы хотів слухати добру музыку, але малохто знать ю вытворити. Співанкы вынікають за ціну жертв. Кедь ся выдарить популярна співанка, котра ся людям полюбить, тогды ся зродить гіт. Тым хочю повісти, же телевізны конкурзы і РУС ПОП музыка мають тот самый ціль, лем РУС ПОП мать слабше технічне, персоналне, одборне і фінанчне забезпечіня, як телевізія і штатотворный народ. Ту іщі ровнопраность не є, лем час укаже, ці даколи буде.

*Мігр. Ян Калиняк,
председа ОО РО Свидник*

Перша культурно-сполоченска акція Общества Духновіча в Снині

Не так давно была заложена окресна організація культурно-освітнього сполку А. Духновіча в Снині. На ей челі є народна поетка Марія Грова, котра в рамках Місяця почливости ку старшым людям зорганізувала гнедь першу акцію на высокій уровни о, котрій інформуєме на 6. стр. О богатій історії Общества Духновіча од року 1923 аж по сучастность учасників на акції інформовав Габрел Бескід, причім оцінив діяльність сниньской організації. Як першу ластовічку в розвітку культурно-освітнього руху на выходнім Словеньску. Председа Містьского клубу пенсітів Іван Мороховіч тыж высловив слова вдякы за таку добру акцію, котру зорганізували Снинчане.

Інж. Д. Кришко

КОСОВО

Резолюція косовських Русинів німецьким Русинам

Історичним фактом є, же найстарша емігрантська комуніта Русинів походить з половини 18. ст. а жыє у Войводині (історично Бачка) і в Сримі бывшой Югославії. Значить, в сучаснім севернім Сербску і выходнім Хорватьску. Але може малохто знать, же в Косові, на северных схылах войновой території далекого Балкану жыють тыж Русины. О них ся ніхто не інтересує, може і зато, же їх жывотна путь довела на територію систематичного страху і неістоты. Оптанты „незалежного“ Косова жыють під диктатом репресивной машинерії. Не жыє ся їм легко, їх політика, непокої як і інфраструктура є глибоко атакована і крітізована цілым світом. 25. 9. 2007 заслали Русины з Косова резолюцію, в котрій жадають о поміч і сполупрацу при ідентифікації русиньской народности - організації Німецько-русиньского приятельства в Мніхові. Під резолюцію ся підпісало 120 Русинів з Косова, котрых Косово не узнавать. (Позн. ред.: Косово не є узнаване як самостаный штат. Належыть ку Сербску, котре го поважує за неоділну часть штату і некомпромісні собі храниць свою голузку. А тото жытелі Косова разантні не приймають, зато суть там іщі і в сучаснім часі непокої). На опрос, чом была резолюція заслана праві до Німецька, кедь переважна часть Русинів жыє в інших країнах Европы, або і в США, Канаді, Австралії... одповів Др. Сілвестер Куган, лідер Німецько-русиньского приятельства, посланець Облальной рады за фракцію Русинів в Мніхові: *Резолюція од косовських Русинів є вызов і шанцов высловити ся. Хвала Богу, же ся нашла група свідомых русиньских активістів, котра ся таким способом озвала. Вельо Русинів жыючих у Косові познам, суть там і мої сокласници, камаратя з войны... Народив ем ся у Войводині, в часі, кедь іщі в Косові не были ніякы бої, а Русины ся меджі собов познали може веце як теперь. Мали сьме тяжкый жывот, повный біды, але і так сьме фурт тримали ведно. Югославія была „вельмоц“, але по розпруді мала*

тяжку судьбу. А праві Европський проєкт про Русинів у Косові, котрый готуєме ту в Німецьку, буде служыти, главні як велике варованя, жебы ся уж Русинам на цілій території бывшой Югославії штось подобного не стало. Абы ся могли слободно голосити ку своій народности. Єднозначні не хочеме засяговати до внутрішньої політики, але хочеме лем помочі. Днесь уж знам, же щастя не треба глядати в чужині, але будувати го дома на своій родній груді. Як добрі є мати приятелів, за якими мож зайти по приятне слово в часі душевного осамочіння, кедь ся жадать з даким побісідовати, з таким што ті вшытко розумить. І зато выник тот проєкт, котрый підпорує і ЕУ. Буде бенефічного характеру в демократічній моделі Европы розвивати свій модел балканьского кругу, на якім ся розвинула высокоякоствна культура. Реалізований буде по схваліню фінанцій на зачатку рока 2008 а мать цілорічний характер. Вірю, же ся до нього запоють вшыткы Русины на світі. Підпору очекуєме і од Світового конгресу Русинів, котрый сьме уж пожадали о сполупрацу.

3 почливости ку Блаженому священомученикови

Уж од непамяти пише свою історію одпуст в Іванівцях коло Ужгороду. Там ся 28. 10. 2007 одбыло велике торжество з нагоды 60 років од смерти священика Теодора Ромжі ▼, котрого на тім місці, де ся одбыла славностна літургія, перед 60 роками застрілили. На

одпусті было много визнамых представителів з области духовного і сполоченьского жывота. Научме людей свій народ любити, так як го любив Бл. Теодор Ромжа, котрый за нього дав свій жывот.

УКРАЇНА

Першый меджінародный русиньский турнай в міні футболі

Під покровительством Світовой рады Русинів і в сполупраці з Містьским Урядом в Мукачеві, ся од 27. до 28. 10. 2007 в Мукачеві одбыв першый раз в історії споминаний меджінародный турнай в міні футболі русиньской молодежи. Турная ся зучастишили мужства молодых хлопців з Підкарпатя, Сербска і Словеньска. З радостьов можу высловити думку і пресвідчіння, же русиньска моло-

зідентом клубу Федором Віцом і тренером Мір. Петром Крайняком мол. Хлопці одвели перфектний выкон а бранкарь Карпатії був оцінений титулом Найліпшый бранкарь турнаю. Парадоксом репрезентації Карпатії Пряшів было то, же словеньских Русинів заступовали молоды Ромове а не Русины. А чом є то так?

Подля слов Ф. Віца: *Карпатія Пряшів єствує на добровольній базі, не маме ніякы фінанції на екзистенцію клубу. Сам дома райбам дресы про хлопців і давам до того свою енергію. Але фурт высловую єдну заважну думку, а то: футбол мать грати тот, хто хоче, а не тот хто є до шпорту силений. Ромове суть шыковны і хотять грати, а то є про мене дівізія до будучна. Хоць ня мерзить, же днесь на тім турнаю ем неміг видіти свою кров. Довго сьме глядали у Пряшові молодых Русинів, абы грали фотбал, но жаль ніхто не при-*

▲ Репрезентація нашой Карпатії переберать медалы за своі выkony

джава мать і во світі шпорту свою будучность. Тым найліпшым доказом была велика сила хотіння хлопців грати футбол і быти тым найліпшым. Добра організачна структура в поданю М. Бобинця (председа Крайского общества підкарпатьских Русинів) і В. Падяка (з Выскупного центра карпатістики в Ужгороді) свідчили о тім, же акція была безхыбна і выдarena. Мімо фотбалу приготувили богатый програм про молодых Русинів. Ведно сьме попозерали памятки в центрі міста Мукачева, навщівили Мукачевський замок Паланок, як і ужгородський замок. Фотбал ся грав формов „К.О“ (значить, хто програв, тот выпав). Словеньско репрезентував фотбаловый клуб Карпатія Пряшів на челі з выконным пре-

гласив свою дітину, абы репрезентувала Карпатію. Проблем не є в нас, але у вшыткых Русинів в нашім регіоні. Не маме жадного чоловіка, котрый бы гаїв інтересы молодежи нашого регіону, а нелем то, але жебы доказав пересвідчтіи родичів, же Карпатія мать свою будучность, а же ку єй реалізації потребує талантованых дітей. Высловую подякованя РОС, же нас фінанчні підпорила, як і Петрови Крайнякови мол., котрый приготувив хлопців, абы могли грати фотбал і выцестувати до Мукачева.

Ку данной ситуаці чом Русинів в Мукачеві репрезентували Ромове висловив свій погляд і председа РОС В. Противняк: *РОС на Словеньску підпорила*

▲ Парадный дрес сербского фотбалісты.

▲ Погляд на заставы і вітаючу пропаґацію молодых шпортовці в Мукачеві.

Карпатию, абы могла іти грати фотбал до Мукачева, хоць нас мерзить, же нихто зо Світової рады Русинів нас о тій акції не інформовав. Нияку по-званку сьме мы, як організація не достали. Дознав ем ся то лем од заступців Карпатії пару дні перед турнаюм, коли уж было тяжко і пізно зогнати наших хлопців-Русинів. Знам, же є дость хлопців в регіоні, котры знають грати фотбал а мали бы дяку грати. Але вірю, же до будучности будуть на такім вызнамнім турнаю про русиньску молодеж Русинів репрезентувати Русины.

Погляды ПРО а ПРОТИ потверджують, же і на полю освіти шпорту є што направляти, абы не

дошло ку хаосу. Зато, же і тотя область зедночує Русинів і застрішує меджінародный русиньскый рух молодежи. Вірїме, же з першого річника в міні фотбалі собі русиньска молодеж однесла нелем красны зажиткы і почутя, але і цінны скусености на полі світового русиньского молодежного руху. Выслідкы з першого меджінародного турнаю в міні фотбалі: 1. місце-ФК Русин, Руский Керестур, (Сербія) 2. місце ФК Мукачево 1., 3. місце ФК Карпатія Пряшів, 4. місце ФК Мукачево 2.

Русины на Україні жадають автономію

О ситуації Русинів на Україні сьме уж друковали много, але

каждым часом прибывають штось нового, переважні і зато, же сучасне русинство на Україні є соціална реалность. Українська влада в каждый час, не лем за соціалізму, робила з Русинами експерименты блудного характеру. Зостарашены просты русиньскы люде зажыли не мало репресій од вшеляких неприятелів і поміч їм не приходила ниодкы. По трьох невыдареных пробах ся 7. 3. 2007 ЗОР в Ужгороді подарило выдобыти узнання національности Русин. Але што дале? Яка підпора буде од новой зволеної влады на Україні? На тоты опросы одповідав мітінг, котрый ся одбыв 27. 10. 2007 в центрі Мукачева, коло памятника А. Духновіча. На ним было

много людей з области культурного і сполоченьского жывота, як і простых людей – жытелів Підкарпатя, котры собі ниякый русиньскый семпаратизмуз не желали і не жадають. На мітінгу было высловлено много желань і поглядів. Найінтересніший факт був, абы была вытворена автономія Русинів на території підкарпатської України. В завершалній часті мітінгу была списана резолюція про централну владу до Києва, од котрой Русины на Україні очекують далшы демократічны зміны. Вечір ся при тій нагоді одбыв і меджінародный фестівал русиньской культуры під назвом Червена Ружа.

Інформації зо світа Русинів спрацьовала Сільвія Лусінова

Дні русиньскых традицій у Пряшові першыїраз

Містьска організація Русиньской оброды в Пряшові вас позыває 29. 11. 2007 на Дні русиньскых традицій, котры ся одбудуть в Театрі Александра Духновіча в Пряшові. Богатый культурный програм, многы факты з історії і сучастности Русинів у Пряшові, як і його регіону суть головнов причінов, абы сьте на акцію пришли. Акція такого характеру ся одбуде в Пряшові першыїраз. Звіздов програму буде Ігор Тімко, співак популярной ґрупы NO NAME, котрый свої найвекшы гіты представить соловым співом. Організаторы ся тішає на вашу участь і віряє, же і вдяка вам ся іщі веце утриме контінуїта Русинів у пряшівскім регіоні.

С.Л.

По першыїраз Творчі літературно-драматічні ділні

Дна 10.нояembra 2007 ся в Основній умельцкій школі А. Любимова в Меджілабірцях, одбыла спомянутя акція РОС під назвом Творчі літературно-драматічні ділні. Акція такого характеру ся одбыла першыїраз, была адресована переважні учітелям, перспективним ведучім театралных і декламаторских кружків. О тім, же была на высокый уровні свідчить і факт, же лекторами были професіональны герці Театру Александра Духновіча як Ігор Латта, Іван Строкковскый або Ярослав Сисак. Рады достали і тоты, котры мали інтерес о бабковий театр за участі лекторкы Веры Лукачіковой. Драма, поезія, народнорозповіданіє, гумор але і бабковий театр є феномен днешнього часу з котрым треба фурт сістематічно робити і выліпшовати в театралній подобі, ці декламації. Не каждому ся дарить натрафити на добрый выбер тексту, автора, жанер. Спокійность організаторів,

▲ На фото лекторка Вера Лукачікова.

(хоць участь была мала, але о то веце ся могли лекторы венувати приголошеним участникам) дала надію, же проєкт Творчі літературно-драматічні ділні про нашу молодеж ся добрі уял і буде ся на далшыї рік продовжовати.

С.Л., Фото, Т. Л.

1. 11. 1888 – народився в Петербургу **Архіандрит Олег**, вл. призв. **Іванов**, церковний і культурно-освітній діятель, главно меджі православными віруючіма. Скінчив середню і високу школу в Петербургу, по 1. св. войні перешов тяжку путь по цілій Европі, дошов аж до монастиря в Ладоміровій, де ся став монахом. Быв священником в Меджілабірцях, Шарішкім Чорнім, Вышнім Орлику і Ладоміровій. Написав работы о релігії і історії церквы. Умер 21. 2. 1967 в Ладоміровій.

2. 11. 1920 – народився у Краснім Броді **Михайло Шмайда**, писатель, фолклоріста, культурно-освітній діятель, робив в музею у Кр. Броді і Свиднику (1960–1971), зберать народнопоетичну творчость Русинів, написав повість Паразити (1953), зб. повідань Вязка ключів (1954), романы Трищать криги (1957), Корчмарський слуга (1965) і іншы. Жыє в Краснім Броді.

3. 11. 1894 – народився **Євгеній Недзельскый**, літературознаватель, автор публікацій на тему літературы Русинів.

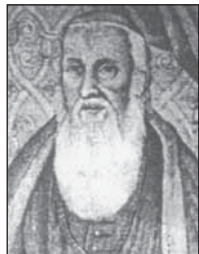
4. 11. 1911 – народився в селі Новосад (Требішовський окрес) маляр **Андрій Добош**.

5. 11. 1931 – народився в Кленовій **Доц. МУДр. Михал Штеньо**, к. н., председа Здружіння інтелігенції Русинів Словеньска і світознамый лікар – ортопед.

9. 11. 1932 – народився в Андрійовій (Бардійовського окресу) **Михал Забавскый**, довго-

Календарь вызнамных русиньских діятелів

річний танечник ПУЛЬС–у Театру Александра Духновіча в Пряшові (1950–1977).

14. 11. 1732 – народився в Бенятині (Собранецький окрес), **Андрій Бачинський**, церковний і культурный діятель, публіциста, од 1772 року був 36 років мукачевським гр. кат. єпископом, выступав проти латинізації церковного обряду і за материнський язык в культурнім жывоті, організовав шкільску освіту, заложыв єпархіялну книжницю. Умер 19. 12. 1809 в Ужгороді.

14. 11. 1815 – народився в Голятині на Підкарпатю, **Іван Дулішковіч**, священник, історік, культурно-освітній діятель, автор зборника історичных статей Исторические черты Угро–Русских.

19. 11. 1789 – народився в с. Великы Лучкы на Підкарпатю **Михал Лучкай** (вл. призвіском **Поп**), філолог, історік, педагог, писатель, фолклоріста, автор Граматики славено–руської (1830), Історії карпаты-

ских Русинів Мадярціны і іншых публікацій. Умер 3. 12. 1843 в Ужгороді.

21. 11. 1952 народила ся в с. Волковыє на Україні **Анна Барнова**, солістка ПУЛЬС–у Театру Александра Духновіча в Пряшові, де активно выступать дондесь.

23. 11. 1875 – народився в Штефурові **Еміль Кубек**, писатель, публіциста, лексикограф, культурно-освітній діятель, зложыв Старославянско–угорско–руско–немецький словарь (1906). Умер 17. 7. 1940 в Магонеї Сіті в США.

27. 11. 1933 – народився в Пыхнях ПгДр. **Михайло Гиряк**, к. н., високошкольський педагог, публіциста, літератор. Выдав дакілько томів русиньских приповідок, як і далшы публікації, зоставив зборник Співанкы Анны Мацібобовой і повіданя Анны Галгашовой Стружніцкыма пішниками (1993), був сполузоставителем першого пореволючного Русиньского народного календаря на 2001 рік, співавтором публікації Річне – Пыхні (1997), выдав I. том Бібліографії народных співанок і народной поезії Русинів выходного Словеньска (1994), публікації Горі тыма Пыхнями (1998), був активным дописователем русиньской пресы.

Спрацьовала А. К.

30. новембра 2007 буде у Свиднику конференція ку Хронології історії і культуры Русинів Словеньска. Історичны документи, котры будуть преднесены на конференції выйдуть в документарнім зборнику. Конкретніше о акції будеме інформовати в далшім выданю Інфо Русина.

◀ Сполук русиньских писателів Словеньска організовав 8. новембра 2007 у Руськім домі в Пряшові літературный семінар з нагоды 150 років од народжіння грекокатолицького священника, поета, прозаїка, публіциста, лексикографа і культурно-освітнього діятеля Еміла Кубека (23. 11. 1875). Модератор семінара Ярослав Сисак привитав учасників той акції. Першым на семінарі выступив Др. Ф. Данцак на тему Особность і творчость Еміла Кубека, в котрім указав на його плодотворну роботу в парохіях у нас (Якубяны, Кремна, Любовець і Снаков, де прожыв 19 років) і в Мадярську. Другым реферуючим був Ю. Панько, к. н., котрый говорив на тему Еміль Кубек – лексикограф, Доц. В. Хома, к. н. реферовав на тему Місце Е. Кубека серед русиньских писателів. Гость з Ужгороду Д. Поп росповів учасникам о вызнамі творчости і діятельстві Е. Кубека про Русинів.

–ЮП–

НОВОТИНЫ НЕ ЛЕМ З ДОМОВИНЫ

Посвятили обновлений храм у Реґетовці

Перед 114 роками быв у Реґетовці выбудованый грекокатолицький храм присвяченый святому великомученикови Деметерові. Од того часу собі уж жадав реконструкцію, котра была завершена посвячінюм 6. октобра т. р. Посвя-

чнія ся одбыло за участи Монс. Яна Бабяка, справця єпархії в Бехерові о. Петра Цалку і многих священників зо сусідніх єпархій, многих віруючих, реґетовских родаків і визначных гостів, меджі нима був і посланець НР СР Іван Міклош, котрого мати походить з Реґетовки.

Д. Прекста, Бардійов

А чія то хыжа і в Кошыцях

11. 10. 2007 у домі культуры JUMBO CENTER в Кошыцях приготували ЗІРС, НЕВ Радія Патрія і МО РОС у Кошыцях, концерт А чія то хыжа... На концерті ся зышли нашы найзнамішы і найоблюбленішы співацы русиньских співанок і музыкы Андрія Кандрача. Веце як двігодинова акція потвердила, же наша русиньска співанка хопила за сердце і потішыла душу каждого участника. Концерт зачала веселыма русиньскыма співанками

▲ Завершална сцена концерту А чія то хыжа...

ґрупа музикантів на челі з А. Кандрачом. Потім уж зачав марафон соло і дуо співів, котры открыла мати А. Кандрача - Моніка Кандрачова а при послідній співанці ся ку ній придал і єй сын. Їх выступліня было оцінене довгым аплавром. Далє ся представила Анна Сервіцка зо своїм „Крячком лелійовым”, але і одпустовыма маріяньскыма співанками, при котрых люде в салі скоро не дышали. Нетрадічну музичну композицію на пісню Верховино, світку ты наш... заграва оркестер зо солістом паном Рендошом. Великий успіх у публікы мали отець з дівком Николай і На-

талка Петрашовскы, Анна Порачова, котра розоспівала вшыткых, але і дїтська співацька ґрупа Ястрабчан зо Шар. Ястрабця. В завершалній части концерту А. Кандрач на сцені привитав нашу першу даму русиньских співанок Марію Мачошкову. Потім уж вшыткы выступуючі вышли на сцені ведно зо стоячов публікю заспівали знаму і популярну співанку А чія то хыжа... Быв то прекрасный вечур при наших русиньских співанках.

І. Фріцький, Кошыці

Жадостивы струны – концерт в Театрі А. Духновича

Музиканта ґейзу Лакатоша познаме нелем з ПУЛС–у, але і зо концертів Співы мого роду, знають го люде од Стаціна по Париж і Нью Йорк. Якраз в його голові ся зродила нова ідея приготувати з оркестром ПУЛС–у концерт з назвом Жадостивы струны. Його перша премера была 9. новембра 2007 на великій сцені ТАД. В годиновім концерті звучали складбы з культурного богатства розмаїтых народів, з класікы і фолклору. Першы раз в історії на концерті грав главну роль оркестер, котрый в традичных пульсацкых выступлінях є все десь на боці а доміантныма суть співацы або танечницы. В 14 музичных чіслах зазвучали знамы складбы А. Двожака, З. Фібиха, Й. Брамса, А. Хачатуряна, Н. Римского–Корсакова, Т. Андрашована і ін. Час укаже, ці даным проєктом ПУЛС зачінать нову традицію.

–р–

5х5 о Русинах (реакція на акцію ЗІРС в Братіславі – Русины у фільмовім документі з 19. 10. 2007)

Маріян Гевеші, перекладатель і публіциста: Сам єм ся прихопив, же фільмы позерам з отворенов ґамбов... Крижановский, частково Шкоп, але про мене главні Керекес з Ладомірскыма морітатами і леґендами... – мож собі так покопі желати веце? Інсценований документ того третього є „лем” абсолювентьска проба, але спокійні бы міг быти повиннов лектуров фільмарьского кумшту. Позор: многы знимкы як кебы выходжали з абсолювенті продуманой умелецкой фотографії, але і опачні – неєдну Керекесову секвенцію мож „розложити” на множину притягуючих фотографій... – давам то як куріозный тіп до далшого Місяця фотографій. Акція была барз смыслуповна – вшытко было як мати быти.

Правда 3.11.2007

З Округлого до Америки з єдным талярьом в кышені

100 років минуло т. р. од часу, як ся Михал Босак підписав на талярь. Походжав з Округ-

лого. До Америки пришов з єдным талярьом в кышені. Сполочность Михала Босака на його почесть готує каждорічно путовны выставки а про студентів середніх школ интересны проєкты. М. Босак мусив в 1886 р. одыйти зо свого родного села за море лем як 16–річний хлопец. Хоць був худобный часом здобыв собі великий респект. Найперше сортировав угля, розважав пиво а потім собі отворив малу корчму. Так своїм обходницьким талантом отворив світ. Уж в 1907 р. ся його підпис зачав друковати на 5, 10 і 20 талярьовках. Неодовга доказав выбудувати цілу сїть банк не лем во світі, але і на Словеньску, чім ся зачленив на 14. місце найвпливніших Словаків в америцкій історії. Рудолф Босак, котрому є славный Михал стрыко з другого коліна, є єдным з ініціаторів выстав: Од 17. децембра зачне путовна выставка о М. Босакови в просторах Босаковой банкы (на Левочській улїці в Пряшові).

–р–

Остаткы святых пують по выході

Остаткы честованого Яна Руського Вызнавача і великомученика Дімітрія Солуньского пують по храмах выходного Словеньска. Організатором акції є Братство православной молодежи на Словеньку - Сіндемос. Остаткы на Словеньско приніс архімандріта Тімотей, ігумен мужского монастыря чест. Я. Руського, котрый ся находити на севері Грецка, недалеко міста Солун і Святой Горы Атос на півострові Касандра, де ся од 1992 находить святы остаткы Я. Руського. Є то часть його руки, котру даровала церьков в Новім Прокопі на острові Евія, по чудеснім зявліню святого. Пряшів, Гуменне, Снина, Кошыці, Кромпахы, Словінкы, Попрад, Спишска Нова Вес, Мигалівці, Медведже, Варадка і ін. – суть міста і села, де ся віруючі можуть поклонити і помолити при дорогоценностях святых, при котрых ся і днесь діють зазрчны уздравліня.

–р–

Камюньскы школяры на бісіді зо своїм родаком

На чорній таблі было з білов крейдов написано: 25. 10. 2007 Бісіда зо списователєм Миклашом Ксеняком. Миколай Ксеняк, котрый жыє в Ружомберку, є родак з Камюнькы, котра є про його писательску творчость ціложывотнов інспіраційов. Главні тематіка дрітарьства і богатых фолклорных традицій в Камюнці ся одзеркалили в його книжках. Літературну історію Русинів Словеньска М. Ксеняк великов міров обогатив главні своїма трафныма байками. І з той коротенькой характерісткы выплывать, же тем на бісіді М Ксеняка із школярыма камюньской основной школы было дость.

–ак–

Русины у фільмовім документі – в Пряшові, Гуменім і Снині

Здружіння інтелігенції Русинів Словеньска Вас позыває в днях **од 22. - 24. новембра 2007** на презентацію фільмів, в котрых ся презентують Русины. Можете ся тішыти на фільмы як: **Фарєбны камінкы** (Ю. Якубіска), котрый організатори присвятили другій річниці од смерти Василя Турка – Гетеша (умер 7. 11. 2007), першого председа РОС і председа Світового конгресу Русинів. **Ладомірскы морітаты і леґенды** (абсолвентський фільм Петра Керекеса), мать много оцінень світового формату. Главнов темов фільму є гляданы правды жытелів русиньского села Ладомірова, їх радость смуток, утерпіня ітд., котры приносять уж історія 20. віку. **Іншы світы – Маде ін Шаріш** (Марка Шкопа), молодого сценарісту і режисера, котрого інспіровав реґіон Шаріш і Русины, котры суть неоддільнов частьов северовыходного Словеньска. Конфронтація глобалного світа, але і смисел про тра-

дичны цінности суть головны харктерістики фільму. Далє можете видіти фільм **Старина** (Ладіслав Кабош, Евґен Гіндл), котрый є присвячений проблематиці выселенцям стариньской долины. Выник в 1982 році, а по 25. роках vznikло його продовжіння під назвом **...з никады**. 14. людей бісідую о тім, як мусили охабити свої домовы. Вертають ся до часів, кедь зачінали од самого зачатку в новых домах. Презентацію фільмів можете видіти **22. 11. 2007 о 17.00 год.**

в Руськім домі на Главній уліці 22 у Пряшові. 23. 11. 2007 о 17.00 год. в ЦВЧ - ДУГА в Гуменім і 24. 11. 2007 од 17.00 год. в Домі выселенців на Стройницкій ул. ч. 1833 у Снині. По презентації буде бісїда, на котрій будуть інтересны гості – публіциста і філософ **Евґен Гіндл** і режисер **Петер Керекес**.

-р-

На Фіґлярській ноті у Калной Розтоці

Уж 8. річник фестивалу русиньского гумору і сатіры зорґанізувала РОС т.р.ведно зо сельскім урґдом у Калной Розтоці. Модераторского слова ся уяв тот найкомпетніший- герець і гуморіста Ігор Латта, котрый открыв богатый культурный програм. Зо своїм гумором публіку порядні розосміяла Божска Ема (Ема Лакатова) з Пыхонь, котра была минулого року предсесом РОС В. Противняком оцінена діпломом за активну роботу про розвой русиньской культуры. Далє ся представили: Михал Горняк, МСГ Пайташе, ФСГ Дуга, Ерік Гунар, Патріція Шолтисова. Звіздов програму была Марія Чокинова, носителька різних оцінень за активну роботу про розвой русиньской культуры. На акції ся зучастило много людей з области культурного і сполоченьского живота, меджі котрыма не хыбів ани председа РОС В. Противняк. Фестивал такого характеру є в днешнім світі повнім старости барз потребный преважні на здобытя новой оптимістичной енерґії і веселой дякы.

С.Л.

Стріча споминань в селі Токаїк

В суботу, 17.– 18. новембра 2007, ся одбыла в селі Токаїк Стріча споминань з нагоды 63. річниці Токаїцкой траґедії. В позваню на памятну стрічу о Токаїку ся пише: **Днешній Токаїк** зачав писати новодобу історію перед 63 роками. По траґедії, при котрій выгасло 32 невинных животів і село лягло попелом. За 2. світовой войны, главні по СНП і розмаху партізаньского гнутя, ся його жытелі активні запоїли до протіфашистичного одбоя. В другій половині новембра 1944, коли уж німецькы війскы уступовали, фашисты іщі зорґанізували проти партізанам в околитых лісах розсяглый уток. 19. новембра коло 200 фашистів обколесили село. Під Переліском, недалеко села, 34 хлопам прочітали

укрутный росказ о тресті застріліньом. Двом з них, **Михалови Медведзови і Андрійови Стрпковскому** ся як кебы зазраком подарило захранити. Село выдранцовали і зо вшыткых боків підпалили. Згоріло 27 хыж і 28 господарьскых будов. Лем греко-католицьку церьков і єдну одяглы хыжу огонь обышов. По наворотю жытелів, 16 вдов і 67 сирот, ведно зо старыма людми, были жертвы експумованы зо сполочного гробу на місці поправы і похованы на цінтері. Над нима выріс памятник, сімболізуючий наворотю до выпаленого села. За помочі штату быв поставлений новий Токаїк. Было выбудовано 24 хыж і далшы 4 засеління. Прибыла нова школа, пошта, будова

містного народного выбору і многы іншы заряджіння. Была заведжена електрика, пришов

автобус. В селі є і музей, в котрім были експонаты припоминаючі протіфашистичный одбой і звірства фашизму. По превраті были експонаты одвезены і остали лем фотоґра-

фії. Но Воєньскый історічний устав приобіцьяв їх наворотю і поміч при їх зновіншталації. Токаїк і днешь навщівують діти зо школ і туристы, не лем зо Словеньска, але дослова з цілого світа. Наперек рокам, траґедія оставать в памяти людей Токаїка. Памятник над гробом жертв і памятникоч на місці вражд, о котры ся з ласков старають, живять в них памятку на своїх близких і суть мemento варуючим перед грозами фашизму.

У першый день (17. 11. 2007) ся в Токаїку одбыв **КОНЦЕРТ ПРО ТОКАІК**, в котрім выступив **Маріян Чековський** і його гості. Недільный програм зачав дообідньов святочнов літурґійов, по ній ся одбыв петный акт кладжіня вінців, панахіда, приговоры домашніх і гостів, як і неформалны стрічі із жытелями села.

-ак-